

25

עין משפט
נר מצוה

מה א מיי פ"ט מהל' זכורים הלכה ג:
 מו ב ג מיי פ"ה מהל' זכורות הלכה א טוש"ע
 י"ד סימן שיח סעיף א:
 מז ד מיי פ"ב מהלכות צית הצחירה הל' ט:
 מה ה מיי פט"ו מהל' כלים הלכה ב:

תורה אור השלם

1. הפל בכתב מיד יי עלי
השפיל פל מלאכות
התבנית:
דרבי הימים א רח יז

ברי הימים א כח יט

שיטה מקובצת

[illegible]

רבינו גרשום

ונאכל לחם וירא חם את אלהים
 במסותו ויחייב חם מלכות
 כדמפרש בגמרא משום
 דכרתו בל עמי משני צדדין;
 וי' סוטר. מן המעטות
 מפרש בגמ' שרר חזקין
 ביה ודשויה רוחו כדאן
 וזבניה ליה חם בזמניה;
 כלומר אל שחמך
 השפיל לוחו לכתך דש שמת
 אחד ויחלוף החי: ר' עקיבא
 אמר. אל ויחלוף אל ש
 שפיל הוא אל כדביא
 ונאכל לחם וירא חם
 מלכותו כדאן: כלום
 וינבקה איהו אשן רשון
 ודאין דיוע איהו אשן רשון
 ויזמנה ששפאחתי ויחלוף
 וינבקה לעבליה: שני זכרם
 וינבקה שפאחתי ילדו חם
 ודחורתו וילדו חם ונבקה
 אחד כלומר מנפשו ואחד
 ש' שאין דיוע אם חזקי
 ודראשוו כדאן: בורי לו
 אשתי. חרוב' בגמ' דרך
 ילדו חם שפ' ר' ר' עקיבא
 אמר ממשמין
 כדמפרש בגמ'
 שדשמן חם ביניהן וישראל
 חששו להם: רבי יוחנן

אומר כל שחלופיו ביד כהן.
נולד אחר הנקבה הילכך כן
שתי נקבות וזכר שאחת ילד
אדם לצמצם לחלוק דבר ש
היה ואי אפשר לצמצם דלא

הלוקח עובר פרתו

וּנְקָבָה אֵין צָבָהן בָּדוּם. ^(א) אֲפִילוּ יוֹאֵל שֵׁי רֹאשִׁים כֹּאחַד קֹסֶר וּמוֹדֵה ר' יוֹסֵי הַבִּלְוִי הֵבֵל דֹּלַע"ג דֹּלַפִּילוּ אִי כוֹלִיה רַחֵם מִיקְדָּשֵׁי וְנִבְדָּה מִיֵּן צִמְיָו אִינוּ חוֹזֵק כְּדֹאמֵר צַפ"ק (עַל דף ט:). הֵבֵל שְׁהִיא נִבְדָּה אֲהוּיָה פֶטֶר רַחֵם כְּמוֹה צִטְלוֹה צְבוֹרָתוֹ לְגַמְרִי וְלֹא דְמִי לֵהֲהִיא דִּפ' צִהֲמָה אֲהֻמָּסָה (חוֹלִין דף ע). כִּכְרַתוֹ חֲמוֹתוֹ דִּכְר' אֲהוּיָהוּ דִּהֵתִם אִיִּירִי כִּנְפֵקֵה הוּא דִּכְר' דִּלָּשׁוֹ וְהִיא דִּכְר' מִרְגְּלוֹתֶיהָ דִּלָּא הִיא צִמְצָמָה אִיִּיהִי פֶטֶר רַחֵם: **אֲפֹשֶׁר** צִמְצָמָה בִּידֵי שְׂמִימִם. פִּי' בְּקוֹטֶרֶס גִּנוּן הֵךְ דִּלְיֵה דֹלַע"ג לֹאִין מִקְפִּידִין כֵּךְ וכו"ש צִבְדִּי אִיִּי אִסֵּם בְּמַתְכוּוֹנִים לִנְמָטֵם שׁוֹם אֲפֹשֶׁר לִנְמָדָה אִו שׁוֹם דְּכֵר דּוּדְאִי אֲפֹשֶׁר לִנְמָטֵם קִסְקֶה לִרְ"י כִי קֹא מְצַעִיל לִיֵּה לִרְבָּנָן דְּכִידִי שְׂמִים אִ"ל לִנְמָטֵם צִבְדִּי אִיִּי לִרְבָּנָן מִמָּא אִיִּי פִשִּׁט ^(א) מִנְמָטֵם מִכוּון צִין שְׂמִי עֵיִירוֹת הֵא עַל כִּרְחָךְ נִהִי דִיכוּלִין עֵיִירוֹת הֵדְכֵר כְּשִׁמְתְכוּוֹנִין לִמְדוֹה מִ"מ לִרְבָּנָן אִ"ל שִׁיֵּה הֵדְכֵר מִזְמוֹמֵם צִין שְׂסִמִּי עֵיִירוֹת כִּיּוֹן דְּכִידִי שְׂמִים הוּא מִשְׁמַעְמַתִּי מִפֶּל שׁוֹם מַתְחַלֵּה וְלֹא נִתְעַסְקוּ עֵלְיוֹן לִנְמָדָה וְלִהְיוֹם שׁוֹם מִכוּון וְנִרְשָׁה ^(א) לְרִצִּי דֹלַפִּילוּ לִמְד"א אִ"ל לִנְמָטֵם צִבְדִּי ^(א) שְׂמִים אִף שְׂפַעְמִים שְׁנִמְדָּד צוֹ שְׁהוּא מִזְמוֹמֵם אִלָּה הִ"ק אִי אֲפֹשֶׁר לִזְכֵּר מִזְמוֹם שְׂצִידִי שְׂמִים גִּנוּן לִיֵּה דִהֵבֵל שְׂאִין פִּנְאִי לִזְכֵּר וּלְדַקֵּק אִי זֵה יֹאֵל עֵיִירוֹת שְׂתִיֵּהן לִכְהֵן אִלָּה צִבְדִּי ^(א) לִנְמָטֵם שְׂמִים אִיִּי מִנְמָטֵם מִכּוּון צִין שְׂמִי עֵיִירוֹת דֹּאִי אֲמַרְתֵּם אִי אֲפֹשֶׁר לִזְכֵּר אִסֵּם

הוא מלומד אע"ג דפרישית דוימנין דמיקרי שהוא מלומד כיון דהוא
אפסאשך להבין לא יצאו שמי העולות מספק דמילתא דלא שכיחא היא
ללמנאס⁽¹⁾ ופילו⁽²⁾ אדם ומתוך הא דפליג אמוראי ב"פ דעירובין (דף טו:
ב) שפירוק כעומד ופ' ד' דחולין (דף כח: ב) במחנה על מחנה כרוב היה נראה
ההפך הכרוב יוסי הגלילי דאפשר ללמנאס לכל המחנות צדי דאי ואין
לומר דקרי פרוץ כעומד כשדומה לנו שהם שוים דאף על גב דשמי
הם שוים וכן מחנה על מחנה דשחיטה דהא מפרש טעמא דלא הוי
דכרוב וכעומד משום דאמר רחמנא למשה שחוט רובא וגדור רובא
ההפסוק לי דכלאו הכי היה אסור מספק משום דשמיא שייך רובא והא
דמפרך בגיטין בפרק הזורק (דף עט.) והא א"א ללמנאס גבי מחנה על
מחנה מחמנה ואינה מוגדשת כגון דלחו תרווייהו צדידי העלי
הא דאכרעא אמות ואפי' יהא הלכה כר' יוסי הגלילי מ"מ דומק הוא להחמדי
ההמשנה בכך שאין רגילות להיות הדבר מלומד אמר לא כיוון צבת
שבוטת העדות (שבוטת דף ג:) גבי כפרו שניהם כחמת
ואי אפשר ללמנאס ומשני הא מני רבי יוסי הגלילי ור' יוחנן
משני פליג תימא רבנן כו' משמע דאין הלכה כר' יוסי הגלילי וכן ב"פ
(בימות דף כח.) גבי אחיות איני יודע מי שנאן אמרינן
יוחנן דרבי יוחנן לא סתים לן תנא כר' יוסי הגלילי לכך נראה דבידי
הסאנים אין הלכה כמותו ור' יוחנן דלשבוטות ו' אחין הוו צדי שמים אלא צדי
הלכה כמותו כדמוכח היה דחולין ועירובין וא"ת הא דאמרין
לחי אחר להחירו וארבע דחולין נריך לחי אחר להחירו וקאמר רי
הפרוך רב אשי אמר מצוי ח' לא נריך לחי מה נפשא א' עומד נפיש יתי
בלחי צלמי⁽³⁾ עשרה אמות מנא אמרת דשוו תרווייהו כי הדדי הוה ליה ס
למוד אלא לא הטרירו כחמים למדוד שם מספק כיון דבין עומד נפיש
היה ומכל מקום אם היה אסורא דאורייתא היה אסור כיון שאפשר
לן פרוץ כעומד מותר דתם קאי על רב הונא צדיה דאין דרש להאמר
שפירוק כעומד ומחנה על מחנה כרוב עבר רבנן דאפשר ללמנאס
למדיה מריבה ואם תמנא לומר שהם שוים רחמנא אמר גדור רובא וי
דספק דבריהם להקל כיון דאי אפשר למדוד אבל קשיא לרבי דמשמ
דאי עומד נפיש מותר ואי פרוץ נפיש מותר וא"כ היכי דייק
רבנן דמציאות שמי עגלות משום חששא דאורייתא דשמיא הה
רחמנא למשה גדור רובא שחוט רובא ואיכא למתלי טפי לאיסור מלה
דשמיא משום דאמר רחמנא למשה לא תשייר רובא ולא אסר מטעם דש
בין דבין פרוץ⁽⁴⁾ (מעומד) נפיש בין עומד נפיש מותר ומהא דש
בין נפיש (סוכה דף טו:) אין ללקוד שום דבר דרבינו חננאל גריס והא
ההלכה כי דלא הוי כמו אי אפשר ללמנאס⁽⁵⁾ בעלמא אלא כלומר אי אפשר
וצהיהא דסוק מכלתין (דף ס:) ילאו שנים בעשירי וקראו עשירי מ

אני נמי הו' בחליפין ביד כהן שאם נתעברו הו' תרומיהו ספק בכור דמכל אחד יש לומר שמא זה הכהן אחד הו' אידך חליפין דהאי ופטור מן המתנות ור' מאיר מחייב ברא עשני צדיקין. וכן נראה שיש להחליט דאם לא אחת זכר ונקבה אין כאן לכהן ולכ"ס: וכן ברא עשני צדיקין. ששכמתורין שיכול לצמצם: וימנן קל יהיה. דמים אמיתות למטה ותחתיות למעלה משום דדאיתו חוטק לא אחזקא צמצום עליונות וא בחמש אמות תחתנות כיון דאי אפשר לצמצם: לא לעולם לא

פרק שני בכורות

הוא חייב במסות. כשישחטנו
היא 11: ור' יוסי פוטר. מפני
דאמר לעיל כדמפרש בגמ' [א]
בדמים (א) לשניהם שיחלקו

יִחְיִי בַּמִּתְנֹת וְרַבִּי יוֹסִי פוֹטֵר מֵת אֶחָד מֵהֶן
ר"ט אומר יחלוקו ר"ע אומר דהמוציא מחבירו
עליו הראיה יזכר ונקבה אין כאן לכהן כלום;
נמ' אמרי דבי רבי ינאי לרבי יוסי הגלילי
שמעין ליה דאמר ⁶ אפשר לצמצם בידו
שמים וכ"ש בידו אדם ורבנן בידו שמים אי
אפשר לצמצם בידו אדם מאי ת"ש ⁷ דחוט
של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים
העליונים ובין דמים התחתונים ואי אמרת אי
אפשר לצמצם בידו אדם וימנין דקא יהיב
עליונים למטה ותחתונים למעלה דמרווח בה
פורתא תא שמע ממדת כלים ממדת מזובח
⁸ שאני התם דרחמנא אמר עביד ובכל היכי
דמצית למיעבד ניהא ליה ¹ הכל בכתב מיד
ה' עלי השכיל אמר רב קטינא ת"ש ⁹ חלקו
הלשנים והן שוין שניהן טמאים לפי שאי אפשר
לצמצם אמר רב כהנא שאני כלי חרס הואיל
ויש בו גומות ת"ש ⁷ נמצא מכוון בין שתי
עירות שתיהן מביאות שתי עגלות דברי ר"א
מ"ט לאו משום דקסבר בידו אדם אפשר
לצמצם וקרובה ואפילו קרובות לא ר' אליעזר
סבר

שמהדדו והתחילוהו בזמנא
 ידידהו הוי תחתונו של מזו
 ספיפא: פ"ט ממדא כליל
 ועשויהו יפה ונמאנו יפה
 ונמאנו עבד וכל היכא דנ
 יפה: הכל כדכס מיד ה' ע
 וכל רסנין לזכר
 וזו שנין טמאין דלא
 איכא ריבא וקי"ל ת
 ויש בו גומות. שאינו
 בולטות בו ועושה
 לשער אותן בליטות
 לו יותר מזו כלום:
 וזו וקסבר ק
 משמנו קרובות
 דאי אי אפשר לנ
 שתי עגלות יצאו אח
 אם אחת אם אחת
 ואם אנחנו קרובי

וְיָקָם לְעִירֹצוֹן (דף ה':) לְחַי הַשֵּׁנִי
 וְיָנֵא (י') בְּר' יְהוֹשֻׁעַ לֹא אִמְרַם
 עוֹמֵד מְרֻבָּה עַל הַפְּרוֹן וְאִי
 בְּרִיָּהּ וְהִקָּל מִשְׁמַע דְּאִי
 יִזְן פְּרוֹן נִפְיָם לִיכָא חֲשַׁשׁ אִי
 ד' אִי אִין לְהַקְשֹׁת עַל ר' יוֹהָנָן
 לִיָּה פְּרוֹן כְּעוֹמֵד אֲסוּר
 בְּיָדֵי אֲרָם וְאִמָּן דְּשִׁרִי ב' אֲסוּר
 וְהָיָה לְפָרֵס הַהוּא דְּמַחֲזֵא
 סְפִיקָא דְּלוֹרִיָּמָא הִיא אִסָּר
 וְנִמְצָא מִכּוּון צִין שְׁתֵּי עִירֹו
 יוֹם וְעוֹד לְמָאן דְּאִסָּר פְּרוֹ
 אֲזַל אִם הִיא לְתוֹת הַיְהוּדִים
 הַפְּרוֹן מְרֻבָּה וְאִם כֵּן הִיא
 בְּהִיא שְׁמַעְתָּא דְּפִרוֹן כֵּן
 אֲפֻשָּׁר לְנִמְצָא וְכֵן רְבִינוּ (י')
 גַּם בְּזוֹם עֵינִן שְׁלָא יִהְיֶה אִיִּי
 נ' דְּסָבַר לִיָּה כְּרָבִי יוֹסִי ה'

ליכא למישמע דרחמנא אמר עבד כי בציווי בעלמא כדכתיב הכל בכתב וגו' האי נפיש מאידך פלגא לפי שאי אפשר גומות במקום שבירה דנקיט מחלק זה לצמצם בידי אדם. דמדידה הוא בידי

מסורת הש"ס

[illegible]

הגהות הב"ח

[illegible]

מוסף רע"י

[illegible]

רבינו גרשום (המשך)

אפשר לצמצם מי סברו
שהחוט היה דק מרווח היה
והיה נכנס בקצת מחמש
עליונות ובקצת מן
התחתנות הילכך ליכא
לאקשוי מדי: ממדת כלים
ממדת מזבח וכו'. דאית
(בהו) [ב'] אמות וחצי
אלמא דבעינן לצמצם כי
ההוא שיעורא ש"מ דאפשר
לצמצם בידי אדם: מהכא

גמור דלא יהב מידה אלא
ולקים דכל חד וחד אמרינן
זי כלי חרס דהואיל ויש בו
מאמץ: משום דקסבר אפשר
קרובות דשניהם מביאות:

מסורת הש"ס

א) נִלְעָלָל ט. יבמות יט. מה. שמועת לגל. ב) נִבְדֵּי קוֹל. ג) בִּימֵי יָד: גִּטִּין ל. ד) נִחַ: ד"ה אֶפְסָר לֹאֲמַסּ וּלְמַדוּךָ. ה) זִיל שְׁהִיט, ו) שֵׁלָא נָא חֲלִיפִיו לִיד זִיק. ז) מִכְּאֵן שִׁיךְ לַעֲבֹד. ח) לִבְעֵלִים הֵסֵד וְחִסְרֵיךְ מַחֲדִּיךְ סִפְק מַעֲשֶׂר אֵין כֶּסֶן זִיק. ט) זִיל דַּלֵּל קִיּוּלֵת הַשֵּׁס דִּיחִיה ס' לִנְמַסּ מִמָּה נִפְסָךְ כו', י) דְּאִי אֶפְסָר לִנְמַסּ אִיטוּ קְדוּשׁ זִיק. יא) זִיל שְׁהִיט, יב) וְנִבְעִירָךְ עִיךְ כִּסְפָּה פִּירֶשׁ פִּירֵי שֶׁל תַּמֵּר שְׁאִיטוּ מִצֻּמְבָּל לְעוֹס,

הגהות הב"ח

א) בנ"ב הכא נמי ליפלגו: ב) רש"י ד"ה וזה משמנין וכו' שיהא השומן מחבירו ואותן: ג) ד"ה וחינו וכו' לזני ואלו בפירקין דף טו ה"ק: ד) ד"ה שחיב וכו' דהא לא באו להחליפין: ה) תוס' (נדקף הקדוש) ד"ה אפשר וכו' הוא קדוש כיון דאי אפשר לצמצם אינו קדוש כ"י:

מוסף רש"י

עד דאכלת כפנייתא. תמרים צבכל שהיית מעדן עמךן ולא היית עוסק תמורה ומקנתו היה (תשביט פ ע"ג). עשר שאינו זוכה כדוכה. במקומות הכרם מפני תקנה עשו כן, לר' יוסי (גיטין נט): עני המנקה כדלש היות ומלכות חיות ועופות ומלאות חרש, וצבכיות (כאן) כל שחליפו כיד כהן פטור מן הממנות, וצמחל דשניס אוחזין (ב"מ יב). שוכר את הפועל לילקט גז אחיו, ולע"פ שאין זכה, לקטן עשאוהו כוכה, וצבכין יט לומר מפני תקנה עשו (גיטין ז).

שיטת מקובצת

א) אלא דרבי"ע להני תנאי אפשר: ב) אומר הכהן בכור: ג) כחוש אות ה' מחוק: ד) א"ל אדאכלת כפנייתא בבבלי תרגימנא אגן הכא מסיפא: ה) לידיה רבנה שוינהו רבנן כמאן כר' חבניה ניהליה לישאל: ו) חליפיו ביד וצב"ל לקמן בסמך: ז) כהן גמי: ח) הכי וזה תני: ט) השור האחד מחבירו: י) ומעדן את עמקן: יא) ומהדרנא ליה ניהלך: יב) דידה הוא שוויה חיבת ניהור נחוק: יג) שאין חליפיו ביד כהן שלא נטל כהן כלום תחתיו כגון מחגי דקתני זכר: יד) בחליפין ליד: טו) אין ס"א האחד עשר קדוש: טז) זה דרל קריאת: יז) קאי אר' יוסי דבפ': יח) אחרינא הוא משום: יט) לכאי דפרשיה: כ) דהתם כחידראה כר' יוסי אמר' ל' מקמינ':

סבר לה כר' יוסי הגלילי. וקא מיבעיא לן לרבנן: **אי אפשר לנמס.** הילכך לא היו עורפין דכל אחת אומרת **אני איני קרובה: אפשר לנמס.** וקרובה אפילו קרובות: **ויטנו.** כדפרשינן לעיל^א: **דכויל ענמא אפשר לנמס.** דכרבי **יוסי הגלילי** סבירא להו: **מאי הוי עלה.** אליבא דרבנן: **שמי עגלות.** דאפשר לנמס וקרובה אפי' קרובות: **ליוסי תרפי.** דהא לא מני לאתנויי דהא שמייהן שוות: **א"א לנמס.** הילכך מנו לאתנויי: **הוא דצריא נפק צרישא.** דמרוז צריאותו קדם את אחיו: **הכהן נוטל כחוש.** לרבי עקיבא: **והא משמנים סנן.** דמשמע מה שיפה **ט** **ז** **ח** השור מחבירו ואותן **דמים יחלוק:** **דאכלנא כפנייתא צבכל.** צעוד שהייתה^א אוכל תמרים **צבכל ומעדן י** **עמך:** **תרגימנא.** להאי מילתא דר' עקיבא ודייקנא לה מסיפא: **דני הדדי פליגי.** דלתרוייהו יהא חלק צשניהם ה"ג יחלוקו את החי: **שומן יפה צניינס.** מה שאחד שמן יפה מחבירו יהא נוטל צניינס ועליו יבאו לדין ויטעון ישראל לכהן אייתי ראיה כו' כי היכי דסבר ר' עקיבא צסיפא המוציא מחבירו עליו הראיה: **מאי טעמא דר"מ.** דקמני סתמא דמתני' חייב צממות: **אי צבור הוא כוילה דיד.** והאי דשקיל אנא הוי חולין ומהדרנא יא' לך ניהלך ושקילנא מתנות מיניה: **עשו שאינו זוכה כוונה.** אע"פ שלא זכה כהן צהאיך דהא לא מטא לידיה מעולם עשאוהו כאליו זכה צו הואיל ומעיקרא הוה שייכא ציה יד כהן דשמת דידה יא' נינהו שוויה רבנן כמאן דמטא לידיה לשום צבורה: **ווצין ליה לישראל צמומיה.** והדר שקליה לאידך חילופיה וצבור שמכרו כהן לישראל פטור מן הממנות דאיתקש לזני ואיל **א** צפרקא קמא (לעיל דף יב): **צספק צבור י** **שאין יא' חליפין ציד כהן.** שלא נטל כלום תחתיו כגון דקמני מתני' [מ:] וזר ונקבה אין כאן לכהן כלום והאי זכר ספק צבור הוא שמא יאהא נקבה תחלה וירעה ויאכל צמומו לבעלים: **שחיצי צממות.** דהכא ליכא למימר עשאוהו כמי שמכרו כהן לישראל דהא לא **י** **ה** צא יח צחליפין ליד כהן כלום: **אי מחייצם ליה.** לספק צבור צממות אחי למימר חולין גמור הוא ואמי למישרי צגיזה ועבודה: **ומי מליס אמרס.** דטעמא דרבי יוסי משום גיזה ועבודה הוא: **י** **צספק מעשר.** כגון שקפך אחד מן המעושרין לתוכס דלמרינן צפ"צ (לקמן דף נח): כולם ירעו עד שיסתאצו ויאכלו צמומן לבעלים^א. ספק מעשר אין כהן צא עליו משני דלדין דאס מעשר הוא אין לכהן חלק צו דמעשר קרב שלמים ואכלל לבעלים: **ומי מליס אמרס הכי.** דטעמא דרבי מאיר משום שלא תשתכח תורת מתנות: **כל**

^י קא משמע לן ומי מצית אמרת הכי יא' והתני סיפא שהיה רבי יוסי אומר

הלוקח עובר פרתו

לנמס אותו שקדם הוי עשירי אפי' ישחוק צו והוה ליה כאליו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי דאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם עשירי ממנו וכן צהיאי דסוף פ"צ דחולין (דף נא): דמתת אמו פרט ליחוס דלוקימנא צוה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכן צפרק צהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא דצעי רצא הלכו צאיצרים אחר הרוב ויש לדחות הדיא דלקמן צפרק צמרא (דף פ:) דאפילו סבר אי אפשר לנמס כיון דאין יכול להכיר אי זה קדם משהו לחבירו ומכיון לקרות שניהם עשירי וצבת אחת קראס לא דמי לקרא לעשירי עשירי ואח"כ לאחד עשר עשירי וצסמוך דקאמר התם דכל צבת אחת תרוייהו קדשי לאו ממש צבת אחת צנמאוס אלא כדפרשינן ומיהו קשה דצעירוצין פרק מי שהוציאוהו (דף ג.) וצפ"צ דקדושין (דף נא.) פריך מנא דינאזו שנים צעשירי לרצה דלאמר כל שאינו צוה אחר זה אפי' צבת אחת אינו ומשמע דקשה ליה דהוה לן למימר דכיון דצוה אחר זה אין יא' האחריון קדוש צבת אחת לא יהא קדוש לא זה ולא זה כמו מקדש אשה ואחמזה והיאך יכול להיות זה שט"ע דל קריאת שם דידים מהכא כיון דאי אפשר לנמס וממה נפשך עשירי מאליו קדוש וי"ל דמצמרא פריך היאך הוא **ה** הקדוש כיון^א דאינו קדוש אלא מתמת דיצורו: **אדאכאלת כפנייתא בבבא** **תרגימנא.** פירש צקונטרס צעוד **י** **שהייתה אוכל תמרים צבכל ומעדן את עמך** טרחנו לייצבה וכן פירש רצינו שמואל צפ' צית כור (צ"צ דף קו:) וקשה דהוה ליה למנקט תמרים ככפנייתא הוא לשון גריעותא דלאמר צריס צכל מערצין (עירוצין דף כח:) דכפניות אין ניקחות צכסף מעשר אלא אומר דה"פ מוטב שהיה לך להיות אללי ולטרוח צהלכה ולפרשה משהייתה אוכל כפניות צבכל^א: **עשו את שאינו זוכה כוונה.** הא דלאמר צסוף כל הגט (גיטין דף ג.) גבי מלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהם ממלקס הא מני ר"י דלאמר עשו את שאינו זוכה כוכה ארבי יוסי דהכא קאי דכוילה חד טעמא הוא דהתם נמי חליפיו ציד כהן פהרי נתן לו המעות ולא קאי יא' דארבי יוסי צפ' שנים אוחזין (צ"מ דף יב.) גבי השוכר את הפועל לילקט צנו אחריו דמפרש התם טעמא דר' יוסי משום דעשו שאינו זוכה כוכה דהתם טעמא אחרינא יא' משום תקנת עניים דמפטר^א התם עניים גופיהו נוחא להו וכו' והשתא למאי יא' דפריך לא קשה מידי צהא דפסיק שמואל כר' יוסי צההיא דשנים אוחזין וצגיטין לא צעי לאוקמי מתני' דהתם **י** **כר' יוסי אלא אמר' לא מוקמינן לה כיחידאה** שמה דלא סבר לה כר' יוסי בגיטין: **הכל**

סבר לה כרבי יוסי הגלילי^א דאמר אפשר לצמצם בידי שמים וכל שכן בידי אדם נימא כתנאי נמצא מכון בין שתי עיירות לא היו עורפין ר' אליעזר אומר שתיהן מביאות שתי עגלות מאי לאו בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אי אפשר לצמצם ורבי אליעזר סבר אפשר לצמצם ותיסברא אי קסבר תנא קמא אי אפשר לצמצם אמאי לא היו עורפים יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו אלא א' להני תנאי דכולי עלמא אפשר לצמצם והכא בקרובה ולא קרובות קמיפלגי דתנא קמא סבר קרובה ולא קרובות ורבי אליעזר סבר קרובה ואפ' קרובות מאי הוי עלה אמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא נמצא מכון בין שתי עיירות ר' אליעזר אומר שתיהן מביאות שתי עגלות וחכמים אומרים יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו מאי קסברי רבנן אי קסברי רבנן דאפשר לצמצם וקרובה ואפי' קרובות לייתי תרתו ואי קרובה ולא קרובות אפי' חדא לא לייתי אלא לאו שמע מינה קסברי רבנן אי אפשר לצמצם ואפילו בידי אדם שמע מינה: ר' טרפון אומר **ט** **הכהן בורר לו את היפה:** מאי טעמא דרבי טרפון קא סבר ההוא דבריא נפק ברישא: ר' עקיבא אומר משמנין כו': אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הכהן ג'נוטל **א** בחושה אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן והא אגן משמנין ביניהן תגן אמר ליה **י** **עד דאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא דקתני סיפא מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה ואי סלקא דעתך משמנין ביניהן דכי הדדי פליגי **ב** הכי נמי ליפלגי גבי הדדי אלא מאי משמנין שומן יהא ביניהן דאמר ליה לכהן אייתי ראיה דבכור הוא ושקיל: והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פומר: מאי טעמא דרבי מאיר אמר ר' יוחנן הואיל וכהן בא עליו משני צדדין דאמר ליה אי בכור הוא כוליה ידיי הוא אי לא בכור הוא הב לי מתנות מיניה ור' יוסי מאי טעמא אמר רבא **ב** עשו שאינו זוכה כוכה ואע"ג דלא מטא לידיה יא' כמאן דמטא לידיה וחבניה לישראל במומיה א"ר אליעזר הכל מודים בספק בכור שאין י חליפין ביד כהן שחייב במתנות הכל מודים מאן ר' יוסי פשיטא עד כאן לא קא פטר ר' יוסי התם אלא דחליפין ביד כהן דעשו שאינו זוכה כזוכה אבל אין חליפין ביד כהן לא מהו דתימא טעמא דרבי יוסי דקסבר דאי מחייבת ליה במתנות אתי ליה ליד גיזה ועבודה אע"ג דאין חליפין ביד כהן**

פרק שני בכורות

יח.

בבא א מיי' פ"ט מה' רוח הגלים:

ג ב מיי' פ"ה מה' צטורות הל' א טו"ע יו"ד סי' שית פט"ו א:

רבנו גרשום

סבר לה כר' יוסי. ואמתי לרבא לא ידיענן דתנא קמא סבר אי אפשר לצמצם והויין שתיקון רחוקות כדאמרן בתנור: ותיסברא. לתנא קמא אי אי אפשר לצמצם אפ כן לא סניא דלא הווייא חדא קרובה: יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו. אס אני הקרובה תבא העגלה עלי ואם חברתי הקרובה תבא עליה: מאי הוי עלה. לרבנן אפשר או אי אפשר: אלא שי"מ אי אפשר לצמצם קסבר ומשום הכי יביאו אחא ויתנו כדאמרן: אמר ר' חייא משהיה דר' יוחנן משמנין דאמר ר' עקיבא היינו שיטמו איהו הוא הכחוש מן האחד ויטול הכהן הכחוש כבלד: א"ל ר' חייא לר' יוחנן. בשעה שלמד זה הלכה ממנו: והא אגן משמנין תגן. דמשמע שחלקי העלוי בשוה: כפנייתא. תמרים רעים: מסיפא. מדויקא דסיפא המוציא מחבירו ע"ה דאי ס"ד משמנין ביניהן לחלוק הכל בשוה בסיפא נמי ליפלגו בשוה: אלא מאי משמנין. שמן יהא ביניהן. כלומר דסבירא ליה לר' עקיבא דיד כהן על התחתונה דשמן כחוש והשומן שחבירו מוטב מזה הוא ביניהן ואמר לו ישראל אייתי ראיה דהאי בכור ושקול ואי לא לית לך תו מדיד: מיט' דר' מאיר. דמחייב במתנות. **ב** לר' עקיבא לא צריך למיבעי מיט' מחייב משום דכיון דמצריך ליה דעייה ומסתאב חייב שיהא חייב במתנות הואיל ואסתאב ליה אלא לר' מאיר דלא מצריך ליה ליסתאב אמאי מחייב במתנות הא אמתי יש לו דין בכור עליו: אמר ר' יוחנן הואיל וכהן בא עליו מב' צדדין כו'. את שאינו זוכה בר כהן שיהא ביד ישראל שפטור מן הממתות כזוכה באותו שהוא ביד כהן שפטור ואע"ג דלא זכה ביה באידך שוויה רבנן כמאן דזכה ביה וחשוב כמו שמכרו לישראל בכור במומו בשביל זה שזכה בו כהן לעצמו נמצא שחליפיו אהותו של ישראל הוא ביד כהן ומכר לו הכל הגוף והמתנות הילכך פוטר ר' יוסי: הכל מודים בספק בכור שאין חליפיו ביד כהן. כגון ספק זכר ואותו דאין כאן לכהן כלום מהו דתימא חייב במתנות: מהו דתימא טעמא דר' יוסי. לאו משום חליפין אלא משום דאי מחייבת ליה במתנות סבר חולין

^א דכר' רצינו אליו מוכן דהלא ללאורה פתם מתני' דהוא ר"מ ור"י שניהם אליבא דר"ע ור"ט מתלקו ול"ה השני ירעה עד שיסתאב ול"ע.

עין משפט
נר מצוה

יח:

הב"ב מודים בשנים שהפקידו אצל רועה בו'.
בפרק המפקיד (ב"מ

דף לו.): פריך דרנא אדרנא אהא דלמנר ננא דנשמי כריכות הוה ליה למידק כו': **שְׂמַנִּיחַ** רועה ביניהם ומסתאך. אין זה כי ההוא דגולא אחד מחמשה בני אדם דלמנר' מניח גזילה ציניהם

ומסתלק ופריך צפ' המפקיד (שס.) ושקלי ליה כולה ואולי והלמנר ר' אבא בר זבדא ספק הנוח למתלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר ומפרש דמניח דקלמנר גבי גזל היינו שנייה צידו או ציד צית דין עד שיתבצר של מי הוא אצל הכא לא חיישין אי שקלי לה כולה ואולי דמיייר כשהפקידו^(א) לו שלא מדעמו ואינו מוטל עליו לשמור ולא הוי ילא^(ב) בספק היותו ואי מסתלק דהכא בעי למימר שיחלוקו ציניהם הוי ממש כמו יט דרבי טרפון ואם רואה לומר מסתלק וכל דלסי גבר יט כריך לומר דהא דמדמי להא דר' טרפון לשנים שהפקידו אצל רועה הכי קלאמר דכיון דהתם כל דלסי גבר ולא אמרינן ציה המוילא מחזירו עליו הראיה סברא הוה לתקן יט כמו כן

גבי כהן ^(א) (שיחלוקו):

אקנוניי קא מקני ליה מקום בחצירו. ואפי' צלא קנין קא קני דגמר ומשעבד יט נפשיה אי נמי כמה פעמים הרועה פותח ונוטל כדלמנר^(א) תיזיל איחי ותמוד ומתפתח וצרשות צעל הצית קא ממוזיק: דהך

הוא והאי דאיכא דבעל הבית ואי כחוש מית דבעל הבית מית והאי דאיכא ו דכהן הוא אמר [רבי] אמי חזר בו ר' טרפון: ר"ע אומר המוציא מחבירו עליו הראיה: אמר רבי חייא יט משל דר' טרפון למה הדבר דומה לשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ומשל דרבי עקיבא למה הדבר דומה לאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא במאי פליגי ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ומסתלק ור' טרפון פליג באחד שהפקיד אצל בעל הבית^(א) ואיתימא רב פפא הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית יש'המוציא מחבירו עליו הראיה לא נחלקו אלא בחצר בעה"ב ורועה כהן יט רבי טרפון סבר אקנוניי קא מקני ליה בחצירו^(א) ו ציניחא ליה דליתעביד מצוה [בממוניה] והוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק ור"ע סבר כיון דאית ליה פסידא לא מקני ליה מידעם והוה ליה כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה: **מתני'** ישתי יט רחיליו שלא ביכרו וילדו שני זכרים ^(א) שניהם לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר המשמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פומר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר יהמוציא מחבירו עליו הראיה ישתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום יאחת ביכרה ואחת לא ביכרה ^(א) וילדה שני זכרים אחד לו ואחד לכהן ר' טרפון אומר הכהן בורר את היפה ר' עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פומר שרבי ^(א) יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מת אחד מהן ר' טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר יהמוציא מחבירו עליו הראיה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: גמ' צריכא דאי אשמועינן קמיייתא בההיא קאמר ר' עקיבא יט דתרי מחדא אבל ^(א) רחיליו שלא ביכרו דתרי מחדא וחד מחדא אימא מודי ליה לר' טרפון דהך דילידא חד שביח טפי ואי אשמועינן הא בהא קאמר רבי עקיבא דתרווייהו לא ביכרו אבל אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים אימא מודי ליה לר' טרפון דהך

שילדה שני זכרים ^(א). התם קלאמר ר"ע כהן נוטל כחוש: משום דסרי מחדא. רחל נפקו ומספקא אצל שני רחלים. שילדו שני זכרים ונקבה דמרי יט נפקו מחדא ומד מחדא: אימא מודי ליה יט וסך

הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות

כל שחליפיו כו'. אי אמרת בשלמא טעמא דרבי מאיר גבי ככור משום דנא עליו יט משני לדדין היינו דקנסיב ר' יוסי הש"ס^(א) דהואיל וחליפיו ציד כהן פטור דאינו יכול לומר אי ככור הוא כולו דידי הוא דהוי כמאן דוצניה לישראל אלא אי אמרת טעמא דר' מאיר משום שלא

כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב חליפין ביד כהן אין אין חליפין ביד כהן לא מהו דתימא ר' יוסי יט דרבנן דר' מאיר קאמר ליה לדדיי אפי' אין ס חליפין ביד כהן דאי מחייבת ליה במתנות אתי ליה ליד גיזה ועבודה לדידך אודי לי מיהא היכא ו דחליפין ביד כהן דעשו שאינו זוכה בזוכה ואמר ליה ר' מאיר לא יט ואמר רב פפא הכל מודים בספק מעשר ישפטמור מן המתנות הכל מודים מאן ר' מאיר פשיטא עד כאן לא קמחייב ר' מאיר התם אלא יט בספק בכור הואיל ובא עליו כהן משני צדדין אבל ספק מעשר לא מהו דתימא טעמא דר' מאיר דלא תשתכח תורת מתנות יט אפילו ספק מעשר נמי קא משמע לן ומי מצית אמרת הכי והקתני סיפא שהיה ר' יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מהו דתימא ר' מאיר אפי' ספק מעשר מחייב והא דמיפלגי בחליפין להודיעך כהו דרבי יוסי דפטור אפי' היכא דכהן בא עליו משני צדדין קא משמע לן: מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו: אמאי יחלוקו יניחו אי שמן מית דכהן

הוא והאי דאיכא דבעל הבית ואי כחוש מית דבעל הבית מית והאי דאיכא ו דכהן הוא אמר [רבי] אמי חזר בו ר' טרפון: ר"ע אומר המוציא מחבירו עליו הראיה: אמר רבי חייא יט משל דר' טרפון למה הדבר דומה לשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ומשל דרבי עקיבא למה הדבר דומה לאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא במאי פליגי ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ומסתלק ור' טרפון פליג באחד שהפקיד אצל בעל הבית^(א) ואיתימא רב פפא הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית יש'המוציא מחבירו עליו הראיה לא נחלקו אלא בחצר בעה"ב ורועה כהן יט רבי טרפון סבר אקנוניי קא מקני ליה בחצירו^(א) ו ציניחא ליה דליתעביד מצוה [בממוניה] והוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק ור"ע סבר כיון דאית ליה פסידא לא מקני ליה מידעם והוה ליה כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה: **מתני'** ישתי יט רחיליו שלא ביכרו וילדו שני זכרים ^(א) שניהם לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר המשמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פומר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר יהמוציא מחבירו עליו הראיה ישתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום יאחת ביכרה ואחת לא ביכרה ^(א) וילדה שני זכרים אחד לו ואחד לכהן ר' טרפון אומר הכהן בורר את היפה ר' עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פומר שרבי ^(א) יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מת אחד מהן ר' טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר יהמוציא מחבירו עליו הראיה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: גמ' צריכא דאי אשמועינן קמיייתא בההיא קאמר ר' עקיבא יט דתרי מחדא אבל ^(א) רחיליו שלא ביכרו דתרי מחדא וחד מחדא אימא מודי ליה לר' טרפון דהך דילידא חד שביח טפי ואי אשמועינן הא בהא קאמר רבי עקיבא דתרווייהו לא ביכרו אבל אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים אימא מודי ליה לר' טרפון דהך

כל שחליפיו כו'. אי אמרת בשלמא טעמא דרבי מאיר גבי ככור משום דנא עליו יט משני לדדין היינו דקנסיב ר' יוסי הש"ס^(א) דהואיל וחליפיו ציד כהן פטור דאינו יכול לומר אי ככור הוא כולו דידי הוא דהוי כמאן דוצניה לישראל אלא אי אמרת טעמא דר' מאיר משום שלא תשתכח תורת מתנות אמאי נקט רבי יוסי טעמא משום דחליפיו ציד כהן הא לר' מאיר נמי מה"ט לפטורס^(א) אלא יט ודאי טעמא לאו משום שלא תשתכח תורת מתנות הוא יט: אי שמן מיס דכהן הוא. האי דמית דהא רבי טרפון אמר כהן צורר לו את היפה: חזר צו רבי טרפון. מקמייתא דלמנר כהן צורר לו את היפה וסבר דלשנייה יט חלק בשנייה: לשנים שהפקידו אצל רועה. שתי צהמות ומתה האחת ואין ידוע של מי מתה: שמוית רועה. צין^(א) שניהם לחלקה ומסתלק דהכא ליכא למימר המוילא מחזירו^(א) יט וממני' נמי דקלאמר רבי טרפון ^(א) יחלוקו כגון שאותו ספק ככור המי נמסר לרועה ואתי צעל הצית וכהן גבי רועה דליכא מוילא מחזירו דהא לא קלי צרשותא דחד מנייהו: ומשל דרבי עקיבא לאחד שהפקיד אצל צעל הצית. והגיחה צעדרו ומתה צהמה אחת צעדרו ואומר שלך מתה והלא אומר אחת מאותן שלך מתה המוילא מחזירו עליו הראיה וממני' נמי דמרע ליה ר' עקיבא לנחו של כהן כשישנן צרשות צעל הצית דהוי כהן מוילא מחזירו: אלא במאי פליגי. הואיל ולאן צעד גוגא קמיתלרא ממני': ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה. צתמיה. הא ודאי ליכא למימר המוילא מחזירו עליו הראיה: לא נחלקו אלא. כגון שהכזור חי עומד צתנר צעל הצית וכהן רועה כל צהמומיו של צעל הצית: אקנוניי אקניי ניה. צעל הצית לכהן מקום צחצירו כדי שיזכה כהן בצכורות כשיוולדו מיד דמיקני ליה צחצירו: דניחא ליה לאינש דספעציד מלוז צמומיה. שיגדלו צכורומיו של כהן צחצירו והוה ליה חצר של שניהם והוי האי חצר כי רועה וכאילו שנים הפקידו אכלו הילכך חולקין דצרשות שניהם עומד: **פסידא.** יט היכא דליכא ספיקא מפסיד צעל הצית אי קיימא חצר צרשות כהן: **בתנאי' אחד לו.** שהרי היתה נקבה עמו ואיכא למימר נקבה יאחת תחלה: **משמנין ציניהן.** כהן נוטל כחוש: **יחלוקו.** דחזר צו ר' טרפון מקמייתא: **שני זכרים ושני נקבות אין כאן לכהן כלום.** דאיכא למימר כל חדא ומדא ילדה זכר ונקבה וילאת נקבה תחלה: **שחליפיו ציד כהן.** שהכהן נוטל אחת מן הספיקות פטור האתר מן הממתות דעשו את שאינו זוכה כזוכה: **זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום.** דשמא אותה שלא ציכרה ילדה הנקבה ואותה שכבר ציכרה ילדה זכר: **גמ' קמייסא.** רחל

מילתא והמוילא מחזירו עליו הראיה: **אכל שני רחלים.** שני^(א) שניהם לחלקה ומסתלק דהכא ליכא למימר המוילא מחזירו^(א) יט וממני' נמי דקלאמר

רבי טרפון ^(א) יחלוקו כגון שאותו ספק ככור המי נמסר לרועה ואתי צעל הצית וכהן גבי רועה דליכא מוילא מחזירו דהא לא קלי צרשותא דחד מנייהו: ומשל דרבי עקיבא לאחד שהפקיד אצל צעל הצית. והגיחה צעדרו ומתה צהמה אחת צעדרו ואומר שלך מתה והלא אומר אחת מאותן שלך מתה המוילא מחזירו עליו הראיה וממני' נמי דמרע ליה ר' עקיבא לנחו של כהן כשישנן צרשות צעל הצית דהוי כהן מוילא מחזירו: אלא במאי פליגי. הואיל ולאן צעד גוגא קמיתלרא ממני': ר' עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה. צתמיה. הא ודאי ליכא למימר המוילא מחזירו עליו הראיה: לא נחלקו אלא. כגון שהכזור חי עומד צתנר צעל הצית וכהן רועה כל צהמומיו של צעל הצית: אקנוניי אקניי ניה. צעל הצית לכהן מקום צחצירו כדי שיזכה כהן בצכורות כשיוולדו מיד דמיקני ליה צחצירו: דניחא ליה לאינש דספעציד מלוז צמומיה. שיגדלו צכורומיו של כהן צחצירו והוה ליה חצר של שניהם והוי האי חצר כי רועה וכאילו שנים הפקידו אכלו הילכך חולקין דצרשות שניהם עומד: **פסידא.** יט היכא דליכא ספיקא מפסיד צעל הצית אי קיימא חצר צרשות כהן: **בתנאי' אחד לו.** שהרי היתה נקבה עמו ואיכא למימר נקבה יאחת תחלה: **משמנין ציניהן.** כהן נוטל כחוש: **יחלוקו.** דחזר צו ר' טרפון מקמייתא: **שני זכרים ושני נקבות אין כאן לכהן כלום.** דאיכא למימר כל חדא ומדא ילדה זכר ונקבה וילאת נקבה תחלה: **שחליפיו ציד כהן.** שהכהן נוטל אחת מן הספיקות פטור האתר מן הממתות דעשו את שאינו זוכה כזוכה: **זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום.** דשמא אותה שלא ציכרה ילדה הנקבה ואותה שכבר ציכרה ילדה זכר: **גמ' קמייסא.** רחל

מילתא והמוילא מחזירו עליו הראיה: **אכל שני רחלים.** שני^(א) שניהם לחלקה ומסתלק דהכא ליכא למימר המוילא מחזירו^(א) יט וממני' נמי דקלאמר רבי טרפון ^(א) יחלוקו כגון שאותו ספק ככור המי נמסר לרועה ואתי צעל הצית וכהן גבי רועה דליכא מוילא מחזירו דהא לא קלי צרשותא דחד מנייהו: ומשל דרבי עקיבא לאחד שהפקיד אצל צעל הצית. והגיחה צעדרו ומתה צהמה אחת צעדרו ואומר שלך מתה והלא אומר אחת מאותן שלך מתה המוילא מחזירו עליו הראיה: לא נחלקו אלא. כגון שהכזור חי עומד צתנר צעל הצית וכהן רועה כל צהמומיו של צעל הצית: אקנוניי אקניי ניה. צעל הצית לכהן מקום צחצירו כדי שיזכה כהן בצכורות כשיוולדו מיד דמיקני ליה צחצירו: דניחא ליה לאינש דספעציד מלוז צמומיה. שיגדלו צכורומיו של כהן צחצירו והוה ליה חצר של שניהם והוי האי חצר כי רועה וכאילו שנים הפקידו אכלו הילכך חולקין דצרשות שניהם עומד: **פסידא.** יט היכא דליכא ספיקא מפסיד צעל הצית אי קיימא חצר צרשות כהן: **בתנאי' אחד לו.** שהרי היתה נקבה עמו ואיכא למימר נקבה יאחת תחלה: **משמנין ציניהן.** כהן נוטל כחוש: **יחלוקו.** דחזר צו ר' טרפון מקמייתא: **שני זכרים ושני נקבות אין כאן לכהן כלום.** דאיכא למימר כל חדא ומדא ילדה זכר ונקבה וילאת נקבה תחלה: **שחליפיו ציד כהן.** שהכהן נוטל אחת מן הספיקות פטור האתר מן הממתות דעשו את שאינו זוכה כזוכה: **זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום.** דשמא אותה שלא ציכרה ילדה הנקבה ואותה שכבר ציכרה ילדה זכר: **גמ' קמייסא.** רחל

מילתא והמוילא מחזירו עליו הראיה: **אכל שני רחלים.** שני^(א) שניהם לחלקה ומסתלק דהכא ליכא למימר המוילא מחזירו^(א) יט וממני' נמי דקלאמר רבי טרפון ^(א) יחלוקו כגון שאותו ספק ככור המי נמסר לרועה ואתי צעל הצית וכהן גבי רועה דליכא מוילא מחזירו דהא לא קלי צרשותא דחד מנייהו: ומשל דרבי עקיבא לאחד שהפקיד אצל צעל הצית. והגיחה צעדרו ומתה צהמה אחת צעדרו ואומר שלך מתה והלא אומר אחת מאותן שלך מתה המוילא מחזירו עליו הראיה: לא נחלקו אלא. כגון שהכזור חי עומד צתנר צעל הצית וכהן רועה כל צהמומיו של צעל הצית: אקנוניי אקניי ניה. צעל הצית לכהן מקום צחצירו כדי שיזכה כהן בצכורות כשיוולדו מיד דמיקני ליה צחצירו: דניחא ליה לאינש דספעציד מלוז צמומיה. שיגדלו צכורומיו של כהן צחצירו והוה ליה חצר של שניהם והוי האי חצר כי רועה וכאילו שנים הפקידו אכלו הילכך חולקין דצרשות שניהם עומד: **פסידא.** יט היכא דליכא ספיקא מפסיד צעל הצית אי קיימא חצר צרשות כהן: **בתנאי' אחד לו.** שהרי היתה נקבה עמו ואיכא למימר נקבה יאחת תחלה: **משמנין ציניהן.** כהן נוטל כחוש: **יחלוקו.** דחזר צו ר' טרפון מקמייתא: **שני זכרים ושני נקבות אין כאן לכהן כלום.** דאיכא למימר כל חדא ומדא ילדה זכר ונקבה וילאת נקבה תחלה: **שחליפיו ציד כהן.** שהכהן נוטל אחת מן הספיקות פטור האתר מן הממתות דעשו את שאינו זוכה כזוכה: **זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום.** דשמא אותה שלא ציכרה ילדה הנקבה ואותה שכבר ציכרה ילדה זכר: **גמ' קמייסא.** רחל

מילתא והמוציא מחבירו ע"ה. להכי נקט שנים שהפקידו אצל רועה ואחד שהפקידו אצל בעה"ב כהן בני אדם ב' מפקידין בהמתן אצל רועה ואחד דרכו להפקיד אצל בעה"ב: דהך דילדה חד שביח טפי שהיה בריחו שלא דחקו אחד והוא הבכור ודאי ולימא אפי' לר' עקיבא יטול השמן הכהן: בהא ב' רחילות שלא ביכרו קאמר ר"ע דהכהן נוטל כחוש משום דתרווייהו לא ביכרו ומספקא לן איזו ילדה הכחוש אם זו שילדה זכר ונקבה אם זו שילדה זכר לבדו שצריך ראה^(א) דהא לא בכירי שביח טפי ויטול הכהן הבריא צריכא דכחילהו פליג ר"ע:

מסורת הש"ס

(א) צ"מ לו.: (ב) נלקמן מת. פסחים ד: צ"מ טע"ן. (ג) נלקמן לה"ג. (ד) צ"ל מלמודא וגי' צ"ק לגמריה, (ה) אפשר דפותר עי' צ"ק, (ו) אותה אחת הנשאלת צין צ"ק, (ז) לר' טרפון צ"ק, (ח) אלא צ"ק, (ט) כספק צ"ק, (י) צ"מ מ"ו. (יט) גיטין ע"ה.

הנהגות הב"ח

(א) גבי צחצור דניחא ליה: (ב) שם נמשנה שני זכרים גותן שניהם: (ג) שם לא ציכרה וילדו כו' ר' מאיר כ"ל ואותו ר' נחמקן: (ד) גמ' אכל רחלים שם שחזר: (ה) רש"י ד"ה שמתה וכו' מחזירו עליו הראיה וממני': (ו) ר"ה דהך דילעלא חד:

מוסף רש"י

בשנים שהפקידו אצל רועה. זה עולה אחד זה שנים, זה אומר שנים של זה אומר שנים של (ב"מ ד"ז). כל שנים של (ב"מ ד"ז). כגון שחליפיו ביד כהן. כגון האל ספק ככור שסתכן טעל את אחיו, פטור ישאל מן הממתות דזרעו ונחמיו וקויה, דעשו שאלו זוכה מוכס (דקמון ד"ה).

נא א מיי' פ"ט מהל' בטיס הל"ג:

גב ב מיי' פ"ה מהל' כזרות הלכה כ' סמך עשין ריד טו"ש"ע יו"ד כ' שח סמ"י ה:

גג ג מיי' שס הל"ז טו"ש"ע:

שס סמ"י ב':

גד ג ד ו מיי' פ"ה מהל' כזרות הלכה ב סמך עשין דס טו"ש"ע יו"ד כ' ס"י

ש"ס סמ"י ב':

נה ז מיי' שס סמך עשין

קמך טו"ש"ע יו"ד כ' ס"י

ש"ס סמ"י ג':

גו ח ט י מיי' שס טו"ש"ע

שס סמ"י ד':

שיטה מקובצת

א) יוסי אפי"ג דאין חליפיו נני פטור והא דקתני חליפיו לרבנן: ב) אין חליפין ביד כהן נמי פטירנא דאי: ג) היכא דחליפיו ביד אות י נמחק: ד) לא קלי אמר רב פפא אות ו' נמחק: ה) אלא הואיל דכהן בא עליו משני תיבות בספק בכור ואות ו' נמחק: ו) מתנות ואפילו פסוק: ז) דאיכא בריא דכתן הוא אמר רבי אמר: ח) חייא בר אבא א"ר יוחנן חיל: ט) כהן. קנין בחסד' לקמן דף לה ע"ב: י) דניחא ליה אות ו' נמחק: יא) שתי רחילות. עין בחסד' דף ט: יב) עקיבא דכהן נוטל כחוש פותח ומעל דחרי מחדא הוא דאחילידי ואיכא למימר קמא ברי ואיכא למימר בתריא ברי ואמר ליה לכהן לול ואיתימא רביה ואפקי אבל: יג) עליו הכהן משני כר יוסי לתלמוד הדואיל: יד) תיבות דהא טעמא לאו נמחק: טו) הוא חייב הסיד: טז) מחבירו עליו הראיה: יז) פסידא כגון היכא דאיכא ספיקא דמפסיד בעל: יח) דתרי זכרים מחדא נמחק: יט) ליה לר' טרפון: כ) דהך דילידא אות ר' נמחק: כא) הוי כספק: כב) כמו יחלוקו דר"ט: כג) גבר כיון דאין אחד מהם מוחזק צריך לומר: כד) לתקן וזכר תיבת כמו נמחק ואיתן כן ל"ש: טז) ומעבר ליה חצירו אי נמי זכר תיבת נפשיה נמחק:

רבנו גרשום

הוא ואתי לידו גיזה. הילכך דאפי"ג דאין חליפין פטור: קמ"ל. יט לחזקו דבשום חליפין הוא והיכא דאין חליפין חייב: ומי מצית אמרת הכי. דנסיק איתעין דר' יוסי משום דאי מחייבת ליה אמר: והנני סיפא. בפירושו ר' יוסי אמר כל שחליפיו כו'. אלמא דטעמיה משום חליפין: מהו דתימא ר' יוסי. לא בעי חליפין אלא לדבריו דר' מאיר קאמר וכו' להכי אציטור' ר' אלעזר למימר דחייב: בספק מעשר. כגון קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין העשירי מעשר והתשיעי קרב במזמו ואחד עשר קרב שלמים והיינו ספק מעשר שפטור מן המתנות דאין יכול לבוא עליו משני צדדין וכ"ש מעשר דדאי דפטורה דהוי קדשים קלים וישראל אכיל ליה כוליה חוץ מאימורין: ור' מאיר מחייב. אלמא דאין מחייב ר' מאיר אלא מבכור דבא משני צדדין אבל במעשר לא מחייב ולא אציטור' דרב פפא: אכתי אציטור' מהו דתימא דבראי נפק ברישא: וניחו'. השתא אי שמן מית והיינו דבראי דכהן הוא כו': חזר בו ר' טרפון. ממאי דאמר מעיקרא בורר אלא סבר דיחלוקו אפי' שניהם חיים: ר' עקיבא אמר המוציא מחבירו עליו הראיה כו'. כלומר דברשותא דבעה"ב קאי וכהן בעי איתויי ראייה: לשנים שהפקידו אצל רועה שתי בהמות ומתה אחת מהן ואין ידוע הרועה של מי המתה והוה הדין שמניח החייה ביניהן ומסתלק והוי ממון מוטל בספק

^[1] נראה דצ"ל אכל אחת ציכרה ואחת לא ציכרה דהא דלא ככיר שנים טפי ויטול הכהן הבריא צריכא דכחילהו צ"ל

מסורת הש"ס

א) [נתקמן מז:ז]. ב) כבוד לזכרים ולא לרחמים והנה אחריו כבוד לרחמים ולא לזהר כו' ז"ק. ג) ויוקרא א, ד) ויוקרא יו, ה) כאן הס"ד ואח"כ מה"ד יכול אפי' יא' אחר כו' דרך רחם הס"ד אח"כ דיה' ת"ל כבוד דמשמע כו' ז"ק. ו) דרך. ז"ק. ו) נ"ל לפני ד"ה נכורין, ח) ז"ק מ"ו. ז"ק. ט) כבוד דקרא. ז"ק. י) ז"ק מ"ו. ז"ק. יא) איידי לקמיה ז"ק. יב) כסא דלמרינן ז"ק. יג) ונ"ע חס' גניטין ט. ד"ה עגלא טו', יד) כמו בעגלא. ז"ק. טו) לאו לפרש כלל הצריך לפרט קא אמא אלא לפרושי פרט הצריך לכלל דקמיה כו'. ז"ק. טז) כבוד לוולדות. ז"ק.

← →

תורה אור השלם

- קדש כל בל כבוד פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא:

- כל החבור אשר יקלד בבקרך ובצאנך חוקר תקדש לך אֶלְדֶּךָ לא תגד בבכר שורך ולא תבדד בבקר צאנך:

- והעדרת כל פטר רחם לך וכל פטר שגר בהמה אשר ירדה לך החֲרָם לך: שמות יב יב

הנהגות הב"ח

א) בפשטה הראשון משום שאינו פטר רחם והינו משום שקדמו: ב) ישי' ד"ה יואל דופן כבוד שאל דין דופן היה כבוד ולולדות ולא לרחמים והבא אחריו הנוול אחריו דרך הרחם היה כבוד לרחמים ולא לולדות שכבר יא' ויד' אחר קודם לו: ג) ד"ה א' כבוד וכו' דאינו כבוד לולדות ולרחמים: ד) ד"ה כבוד וכו' כי יין וכו' חמור או שור או גס וכו' אי לרחמים אע"כ דלא לולדות כגון זכר שאל:

← →

מוסף רש"י

מכלל הצריך לפרט. ללמוד כלל מן הפרט (חזקוני)

הדרן עֲלֵךְ הַלּוּקָה עוֹבֵר חֲבוּר

← →

רבינו גרשום

יוצא דופן שלא יצא דרך הרחם ממש אלא כגון שקרעוהו ויצא מן הצד או כדאמרינן בבהמה המוקשה שנגממו כחלי בית הרחם והדר יצא: והבא אחריו. דרך הרחם כגון שחור והבריא הרחם והיה בקודם גמום ואחר יצא זה מרחם (גמום): שלם: שניהם ירעו כו'. משום דיוצא דופן היה כבוד ללידה. והבא אחריו היה כבוד לרחמים. רבי עקיבא אמר שניהם כו': כבוד לדבר אחד. או ללידה או לרחמים היו כבוד ואע"כ דלא היו לכל מילי בכור. דלחלת מילי צריך למיהוי בכור ללידה ולרחמים ולזכרים רבי עקיבא פשיטא ליה דבכור לדבר אחד. כלומר דאי חסר אחד מהני חלת לאו היה בכור: כל בכור. היינו כלל דמשמע כל בכור או זכר או נקבה ת"ל זכר דהיינו פרט למעוטי נקבה:

יכול אפילו יצתה. נקבה לפניו דרך רחם דאכתי הוי בכור לזכרים: ת"ל פטר רחם. דבעינן נמי בכור לרחמים: אי פטר רחם. היינו פרט וכלל דליבא למשמע מינה אלא לרחמים: יכול אפי' יצא אחר יוצא דופן נקבה ת"ל בכור. דהיינו פרט [כלל] ולכל מילי

הלוקה עובר פרתו

מתני' יואל דופן. ט כבוד שאל דרך דופן טו הנה אחריו כבור (לזכרים ולא) לרחמים ולא ללידה שכבר יא' אחר קודם לו: **שניהם ירעו כו'.** דספק כבור הן דמספקא לר' טרפון כבור לדבר אחד אי הוי כבור אי לא הוי כבור: **גב'.** מכלל הצריך לפרט. שהכלל צריך שיהא הפרט

עמו: **מפרט הצריך לכלל** יש שהפרט צריך שיהא הכלל עמו: **יולד קדש** לי כו'. הך רישא לאו פירושא דכלל הצריך לפרט הוא אלא מניעתא וסיפא: **כל כבור.** כלל אפי' נקבות ת"ל א זכר אשר יולד צנקהך וצלאנך הזכר זהו כלל ופרט השנוי במדה ראשונה של שלש עשרה מדות שהפרט צא למעט את הכלל ממשמעו ולהעמידו על הפרט ואין צנכלל אלא מה שצפרט שהרי זה דומה לכלל ופרט השנוי אצל מדה ראשונה מן ההמהט כלל מן הבקר ומן האלן פרט אין צנכלל אלא מה שצפרט: אי. כבור זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו דרך רחם דהכי משמע כבור זכר כבור לזכרים שלא קדמו זכר אחר הוי כבור ואע"ג דאינו כבור א) ללידה ולרחמים: ב) **פטר רחם.** ו איטריך הא' פרט לפרושי דלא מיקרי כבור עד דהוי כבור לרחמים משום דלא הוה ידעינן ו מאי משמעותא דכללא. ולא דמי לכלל ופרט דאהני פרט למעוטי כללא ולא לפרושי משמעותא כגון רישא דברייתא כבור יכול אפי' נקבה ת"ל זכר היינו כלל ופרט גמור דלא איטריך לפרושי היכי דמי כבור דהא הנקבה כבור לכל מיני היא אלא למעוטי דלא מימא אף הנקבות קדושות צנכורה. ודכוותה בשמיטת חולין (דף פח:) וכסהו צנעפרי') קרי ליה כלל הצריך לפרט משום

דמרי גוויי כסוי הוי כגון כפיית כלי עליו ועוד יש כסוי דצבר המתפזר כגון עפר וכיוצא בו לכך נאמר עפר למעוטי כסוי דבר שלם ולא דיינינן ליה צנכלל ופרט גמור דנמשעט נמי שחיקת אבנים והגיר והזניןט): **כבור.** דמשמע כבור לכל מילי צעינן והיינו פרט הצריך לכלל דזכר ופטר רחם שהוא פרט צריכין לצבור שאילו לא נאמר כבור הייתי אומר אע"פ שאינו כבור יקדש. ורוב פרטות שצמורה אינן צריכין לכללות שעמהן כגון (ויקרא ה) מן הבקר ומן האלן לא היו צריכין שיכתב מן הצהמה ו) ו כי יתן איש אל רעהו חמור ואו שור] לא הו' צריכין שיכתב מן הצהמה לוכל צהמה אלא שאל להיות מוסיף על הפרט. כלל הצריך לפרט שאין אתה יכול להדין ט מהו אומר עד שיצוא הפרט לפרשו כגון כבור זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו דכבור שהוא כלל לא ידענא כבור למאי קאמר אי לזכרים אע"כ דלא לרחמים כגון הא' אי לרחמים ולא לזכרים כגון זכר שאלא פטר רחם אחר יואל דופן אי נמי עד דהוי כבור לרחמים ולולדות: רישא לא נסיב לה **תלמודא כבור.** מניעתא קרי רישא דקמני יכול אפי' יצתה נקבה לפניו ת"ל פטר רחם מדלא נסיב לה תלמודא ת"ל כבור דמשמע כבור לכל מילי אלאמה לא מישמעמ ליה דכבור לכל מילי משמע ולהכי לא נקביה דלא ו מישמעט הא' מיניה דכיון דלא יא' זכר לפניו כבור קרינא יט דכבור לזכרים הוא אלמה כ"ל כבור דקרא כבור לדבר אחד הוא יט הוי משמע: א יואל אפי' יא' אחר **יואל דופן.** והוא יא' דרך רחם: וסיפא נסיב לה **תלמודא כבור.** אלמא כבור דכתב בקרא לכל מילי משמע דכבור לדבר אחד כגון הא' דהוי כבור לרחמים יט) (ולזכרים) אלא דלא הוי כבור לוולדות לא הוי כבור: **לעולם כבור לדבר אחד לא הוי כבור.** כלומרט) יין דקרא לכל מילי משמע והא' דלא נסיב תלמודא כבור צרישא: ב"ק אי זכר יכול אפי' יא' דרך **דופן ת"ל פטר רחם.** דהשתא לא מצי יט תלמודא נסיב כבור למעוטי להאי דהא כבור לכל דבר הוא דהא לא קדמו אחר בעולם להכי נקט פטר רחם וממילא טו) (נמי) אימעטי נמי יצתה נקבה לפניו מפטר רחם: **ריבנא אמר כבור לדבר אחד הוי כבור.** כלומר יט [נכורן דקרא אפי' לדבר אחד משמע וסיפא דנסיב תלמודא כבור למעוטי יא' אחר יואל דופן לא ממשמעות דקרא נפקא דקרא יט משמע כבור לדבר אחד אלא מריבויא דקרא: דאי ס"ד כו' **כבור דכנס רחמנא.** דמשמע שיהא כבור במקנת למה לי לכתוב פטר רחם זכר תקדיש ולישמוק:

דאי

יכול אפילו יצתה. נקבה לפניו דרך רחם דאכתי הוי בכור לזכרים: ת"ל פטר רחם. דבעינן נמי בכור לרחמים: אי פטר רחם. היינו פרט וכלל דליבא למשמע מינה אלא לרחמים: יכול אפי' יצא אחר יוצא דופן נקבה ת"ל בכור. דהיינו פרט [כלל] ולכל מילי

פרק שני בכורות

יט.

דהך שאל ביברה שביח טפי. והכי נמי יט צפ"ק דתמורה (דף ח:) מר זוטרא איקלע צי רב אשי טז) חתכי לקמיה צשרא אמרו ליה לטעום מר דמצדי יטא משום דצוכרא הוא ועגלא תילתא יט לאו היינו שלישי לצטן כדפירש"י ט כדאמרינן סנהדרין (דף פה:) עבדי גס ליה

עגלא תילתא אלא דתילתא לשון חשיבות

כמו ושלישים על כולו (שמות יד ט):

ביצד קדש"י ב"ב בכור. פי' צקונט' שזהו כלל ופרט דכבור כלל

זכר פרט ואין צנכלל אלא מה שצפרט והך רישא לאו פירושא דכלל צריך לפרט הוא אלא מניעתא וסיפא דקמני אי זכר יכול אפי' יצתה נקבה לפניו ת"ל פטר רחם וזה לא פטר יט תחלת רחם והיינו כלל הצריך לפרט שאין אתה יכול להדין מה הכלל אומר עד שיצוא הפרט ופירשו לפי שיש לפרש כבור לכמה דדדין כבור לכל הוולדות או כבור לרחמים אע"פ שאינו כבור לוולדות כגון שאל דרך רחם אחר יואל דופן או כבור לזכרים אע"פ שיצתה נקבה לפניו דרך רחם צא הפרט ופירש שאינו קריי כבור אל"כ הוא כבור לרחמים שפטר ופתח את הרחם וכיוצא צו שאינו צפ' כסוי הדס (חולין פח:) אכל וקסוה צעפר יכול יקסוה צנאן או יכפה עליו הכלי ת"ל צעפר אין לי אלא עפר מנין לרצות חרסית ועוורת של פשתן כו' ת"ל וקסוה ומקשינן ואימא וקסוה כלל צעפר פרט כלל ופרט אין צנכלל אלא מה שצפרט ומשנינן משום דהוה ליה כלל הצריך לפרט ואין דנין אותו צנכלל ופרט לפי שיש לפרש כסוי צשני דרכים אחד דצבר הקס כגון אצן או כלי ואחד דצבר הדק לבן כחצ צעפר ופירש

וקסוה דצבר דק הנצנל צו ומקסוה הכתוב מדבר ע"כ לשון הקונטרס והשתא פירושו יתכן לפי דברי ריבנא דבסמוך דלמר כבור לדבר אחד הוי כבור אצל במסקנא דשמעמין אמרי' דמחוורתא כצדי דלמר כבור לדבר אחד לא הוי כבור ולאציי לא הוי יט כלל צריך לפרט לכל דבר דאי אפשר לפרש כבור אלא יט לזד אחד ומיהו יש לפרש לאציי דאי לאו פרט הוה אמיתא דאפי' יואל דופן הוא כבור כיון דהוי כבור לוולדות ואע"כ דלא הוי כבור לרחמים ור"י מפרש יט לאציי כבור ופטר רחם תרווייהו כלל ותרווייהו פרט ומתווייהו צריכי להדדי וצנל אחד אתה מואל כלל הצריך לפרט ופרט צריך לכלל שכל אחד קוּתם דבר אחד ומפרש דבר אחד דכבור משמע אפי' יואל דופן ופטר רחם ממעיט ליה ופטר רחם משמע אפי' יא' אחר יואל דופן וכבור ממעיט ליה ור"ת מפרש דצין הכא וצין צחולין (שס) הוי צנכלל ופרט גמור ט דעגלמא דכבור משמע צין הכי וצין הכי ואיתא פרטא למעוטי וכן וקסוה משמע צין כסוי כלי צין כסוי עפר מה שירצה ופרטא משמע עפר דוקא ומה שחלמודא חצשו שם כלל הצריך לפרט לאו אכפיית הכלי דהיהא צרייתא קאי אלא אדרשא אחריתי דדריש התם צריש פירקין (דף פג:) צבי"ת דצעפר דצריך שיתן עפר מלמטה ועפר מלמעלה דמוכסהו לא שמעי' למטה אלא למעלה ולא משום הפרט יט) חושב שם כלל הצריך לפרט אלא משום י"תורא דצ"ת דכתיבא צפרט ובהך שמעמין יט) לפרושי פרט הצריך לכלל קא אמא דקמני צנסיפא אי פטר רחם יכול אפי' יא' אחר יואל דופן ת"ל כבור דכפי' צקונטרס ואע"ג דקמני מכלל הצריך לפרט ומפטר הצריך לכלל כינד דמשמע דאתא נמי לפרושי כלל הצריך לפרט עיקר מילתא לא נקטיה אלא משום פרט הצריך לכלל: **רישאא צא קנסיב** ד"ה תלמודא כבור אלאמא בכור לדבר אחד הוי בכור. משמע דכיון דנכבור לדבר אחד הוי כבור הוה מחייבין אפי' יצתה נקבה לפניו אי לאו פטר רחם ומימה דרבי טרפון דמספקא ליה היה לו לחייב ט מספק כמו יואל דופן ויואל אחריו דלא ממעט יואל דופן מפטר רחם וי"ל דניהי דלא מסתבר ליה למעוטי יואל דופן מפטר רחם משום דהוי יטא ט [נצכלל וולדות] צין לזכרים צין לנקבות לכל הפחות אמא למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו דאי לאו הכי פטר רחם דכתב רחמנא למה לי:

הדרן עֲלֵךְ הַלּוּקָה עוֹבֵר פרתו

לעולם כבור לדבר אחד. דמחוסר לדבר אחד בלבד הוי בכור כדדייקינן מעיקרא ברישא: וסיפא. דמשמע לך דלכל מילי בעי בכור חרוץ הכי וחכי קאמר אי ס"ד יצא אחר יוצא דופן זכר קדוש כבור דכתיב ורחמא לי:

עין משפט ונר מצוה

נו א מיי פ"ב מהלכות בכורות הל' ד [וסיפא] מהלכות בכורים הל' טז] טוסי"ע י"ד מימן שטו ספקי 3:

← →

שיטה מקובצת

אל לדבר עי' בחוסי' (דף מח ע"ב): ט אלמא דבכור לדבר: י גא דצד דופן: יז דופן דהוי כבור לזכרים וללידה ולא כבור לרחם והבא אחריו ודל שיליה אחריו כדרכה דרך רחם דהוי כבור לרחם ולא לזכרים וללידה וחשיבות הזכר אשר: ין רחם צ"א בספרים כ"י ת"ל פטר רחם וזה לא פטר את הרחם בחתולה כ"כ"ט ככתוב בחוסי' עד הבבלי בו ומסכתו הכתוב מדבר אי פטר רחם זכר ולא נאמר כבור דמשמע כבור לכל מילי כו' ככתוב ברפוס עד להיות מוסיף על הפרט יכול אפי' יצא זכר. [תי' מוכתבא אפשר ליש [ומקנא]: ט ידעינן הא' משמעוּתא: ט) הבהמה וכן כי יתן: טן לרבינן מה הכלל אומר עד שכא הפרט: ין דלא מיטעיט הא': יט) קרינא ליה דהא בכור: יט) חשיבת הוי נמוק: יט) חשיבת ולזכרים נמוק: יט) חלומר איתור לקמיה: יט) חשיבת משום י"ש: יט) חילתא ט"א ליכול מר דמברי משום דבכורא עגלא (יחיתורא) [חילתא] לאו: יט) עברי להו דמברי חשיבת לי' ל"ש: יט) וזה לא פטר חתלה את הרחם: יט) הוי הא' כלל הצריך לפרט לכל דבר ט"א דלדבריו אי אפשר: יט) אלא בצד אחד: יט) מפרש דלאכי בכור: יט) חושבו שם: יט) ובהך שמעמין ט"א וברייאת דשמעתי לפרושי: ט לחיבי נמי יצאת נקבה לפניו מספק: יט) דהוי בכור לוולדות כיון:

← →

רבינו גרשום (המשך)

בעינן כבור והאי לא הוי כבור ללידה: רישא לא קא נסיב לה בכור. לכל מילי דהיינו רישא אי זכר וכו' ת"ל פטר רחם כלומר מדלא קאמר ת"ל כבור משמע דסבירא ליה דאצ"ג יוצא אחר יואל דופן נקבה הוי כבור הואיל והוי כבור ליחמים ולזכר אלמא דבכור לדבר אחד הוי בכור: ואע"כ דלחרין מילי הוי בכור כיון דמחוסר אחד קרי ליה בכור לדבר אחד: סיפא נסיב כבור. היינו סיפא אי פטר רחם אילמא דלכל מילי בעי בכור. וקשיא רישא לסיפא: לעולם כו'. ורישא חרוץ הכי אי זכר יכול אפילו יצא דרך דופן הוא עצמו הכבור ת"ל פטר רחם וזה אינו פטר רחם. וענשיו כיון דלא תני יכול אפילו יצאה נקבה לפניו דרך רחם ת"ל פטר רחם מיהא הא יצאה נקבה לפניו דרך דופן יכול אפילו הכי הוי בכור אלא תני יכול אפילו יצא דרך דופן דליבא למידק מיהא הא יצאה נקבה לפניו דרך דופן דלא קא מייירי בנקבה כלל א) ש"מ דבכור לכל מילי בעי כמו סיפא: וריבנא אמר

^[1] אולי צ"ל ויפיר יי' דכבור לכל מילי בעי כמו סיפא: